

POSTANOWIENIE

10 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 10 października 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika [...] Urzędu Skarbowego w
T.
przeciwko I. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.
o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Naczelnika [...] Urzędu Skarbowego
w T.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 23 września 2022 r., V ACa 370/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.
[SOP]

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie

i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 23 września 2022 r., sygn. akt V ACa 370/22 powód Skarb Państwa – Naczelnik [...] Urzędu Skarbowego w T. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przyczynę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Sformułowane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne na tle art. 527 § 1 i 2 k.c. – powołanego w podstawie skargi kasacyjnej – dotyczy możliwości stosowania skargi pauliańskiej w odniesieniu do czynności prawnej dłużnika o charakterze ekwiwalentnym, problemu przeznaczenia uzyskanego ekwiwalentu na zaspokojenie innych wierzycieli niż ten, który wystąpił ze skargą pauliańską oraz kwestii związanej z zaskarżaniem spełnienia przez dłużnika świadczenia na rzecz tych osób.

W świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, gdy jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości,

wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania (pytań) do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenia się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia zatem dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Wskazuje się na konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący przytoczył szereg orzeczeń Sądu Najwyższego odnoszących się do problemów ujętych w zagadnieniu prawnym sformułowanym w skardze kasacyjnej, jak również wypowiedzi w piśmiennictwie prawniczym w celu wykazania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. W ocenie Sądu Najwyższego problemy prawne ujęte w zagadnieniu prawnym dostrzegany przez skarżącego nie mają jednak cech nowości wymaganej od istotnego zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Były bowiem one przedmiotem wielokrotnych wypowiedzi Sądu Najwyższego w orzeczeniach wydanych na tle różnych stanów faktycznych. W szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest prezentowane dość konsekwentnie stanowisko, zgodnie z którym samo uzyskanie przez dłużnika ekwiwalentu rozporządzenia majątkowego od osoby trzeciej nie eliminuje stanu pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli nie miał on możliwości uzyskania zaspokojenia chronionej wierzytelności z ekwiwalentu (świadczenia wzajemnego osoby trzeciej). W takiej sytuacji rozporządzenie majątkowe dłużnika także może prowadzić do stanu niewypłacalności dłużnika, skoro uzyskany przez niego ekwiwalent rozporządzenia nie umożliwia wierzycielowi

zaspokojenia w drodze egzekucji chronionej wierzytelności (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, niepubl., z 30 listopada 2004 r., IV CSK 285/04, niepubl., z 13 października 2006 r., III CSK 58/06, OSNC 2007, nr 9, poz. 138, z 14 lutego 2008 r., II CSK 503/07, niepubl., z 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/00, BSN 2002, nr 5, s. 11, z 18 kwietnia 2012 r., V CSK 183/11, niepubl., i z 7 marca 2013 r., IV CSK 452/12, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2018 r., V CSK 132/18, niepubl. i z 31 lipca 2020 r., II CSK 60/20, niepubl.). Jednakże w sytuacji, w której dłużnik przeznaczą uzyskany przez niego w wyniku dokonanej czynności prawnej ekwiwalent na zaspokojenie jednego (kliku) swoich wierzycieli, to przyjmuje się, że takie rozporządzenie może prowadzić do pokrzywdzenia wierzyciela tylko wtedy, gdy dłużnik dokonuje tego wyboru w sposób arbitralny, prowadzący do jego uprzywilejowania kosztem pozostałych wierzycieli (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 23 listopada 2005 r., II CK 225/05, niepubl., z 20 października 2011 r., IV CSK 39/11, niepubl. i z 5 października 2022 r., II CSKP 552/22, niepubl.). W orzecznictwie sformułowano jednocześnie zastrzeżenie, że dotyczy to takiej sytuacji, w której spłata długu odpowiada zobowiązaniu zarówno pod względem rodzaju świadczenia, jak i sposobu oraz terminu spłaty (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 23 listopada 2005 r., II CK 225/05, z 5 lipca 2007 r., II CSK 118/07, BSN 2008, nr 12, s. 52, z 22 października 2011 r., IV CSK 39/11, niepubl., z 13 kwietnia 2012 r., III CSK 214/11, niepubl. i z 13 kwietnia 2018 r., I CSK 393/17, niepubl.). Jednolite wypowiedzi Sądu Najwyższego zawarte w tych orzeczeniach, a dotyczące wykładni art. 527 § 1 i 2 k.c. – powołanego w podstawie skargi kasacyjnej – są wystarczające dla prawidłowego ich stosowania w różnych stanach faktycznych, w tym takim, jaki został ustalony przez Sady *meriti*, które orzekały w sprawie. Kwestie prawne, jakie wystąpiły w sprawie nie przekraczają więc zwykłych problemów prawnych związanych z wykładnią i stosowaniem przepisów prawnych w ustalonym stanie faktycznym. W tego rodzaju sytuacji, jaka ma miejsce w sprawie, skarga kasacyjna mogłaby zostać przyjęta do rozpoznania wtedy, gdyby zaistniała przesłanka uzasadniająca jej przyjęcie wskazana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., czego jednak nie dostrzega nawet sam skarżący.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

(A.G.)

[ał]